

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՆԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՆ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՆՎԻՐՎՈՒՄ Է
ՆՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅԱՆ
25-ԱՄՅԱԿԻՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ
ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ
ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՆՎԻՐՎՈՒՄ Է
ՀՀ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅԱՆ 25-ԱՄՅԱԿԻՆ

Երևան
ԵՊՀ հրատարակչություն
2017

ՀՏԴ 340:06
ԳՄԴ 67
Ե 813

*Հրատարակության և երաշխավորել
ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի խորհուրդը*

Գլխավոր խմբագիր՝

**իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Ս. Ղազինյան**

Գլխավոր խմբագրի տեղակալներ՝

**իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Մ. Հայկյանց
իրավ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան**

Խմբագրակազմ՝

**իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուզյան
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիրանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Գ. Բ. Դանիելյան
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վ.Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ Ս. Գ. Մեղրյան**

Ե 813 ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսորադասախոսական կազմի գիտաժողովի նյութերի ժողովածու/ ԵՊՀ; Գլխ. խմբ.՝ Գ. Ս. Ղազինյան. –Եր., ԵՊՀ, 2017, 534 էջ:

Ժողովածուն ամփոփում է ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետում 2016 թ. դեկտեմբերի 8-ին տեղի ունեցած գիտաժողովի նյութերը՝ նվիրված ՀՀ Սահմանադրությունն ընդունելու 20-ամյակին:

Այն ընդգրկում է իրավունքի գրեթե բոլոր ճյուղերի վերաբերյալ գիտական աշխատանքներ, որոնք աչքի են ընկնում բարձրացված հարցերի արդիանակությամբ, տեսական խոր վերլուծություններով և գործնական նշանակությամբ: Ժողովածուի մեջ տեղ են գտել ինչպես ճանաչված գիտնականների, այնպես էլ երիտասարդ դասախոսների ու ասպիրանտների աշխատանքները: Կարող է օգտակար լինել իրավաբան տեսաբաններին, իրավաստեղծ և իրավակիրառ մարմինների ներկայացուցիչներին, իրավունքի տարբեր հարցերով հետաքրքրվողներին:

ՀՏԴ 340:06
ԳՄԴ 67

ISBN 978-5-8084-2208-7

© ԵՊՀ հրատ., 2017
© Հեղ. խումբ, 2017

**ՀԵՌԱԿԱ ԴԱՏԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

Վարդուշ Եսայան

*ԵՊՀ քաղաքացիական դատավարության իրավունքի ամբիոնի դոցենտ,
իրավաբանական գիտությունների թեկնածու*

Քաղաքացիական գործով դատական ակտ կայացնելուն նախորդում է գործի դատաքննությունը, որին, որպես կանոն, մասնակցում են վիճելի իրավահարաբերության կողմերը: Այդուհանդերձ, դատական պրակտիկայում քիչ չենք հանդիպում դեպքերի, երբ դատական նիստի վայրի և ժամանակի մասին պատշաճ ծանուցված պատասխանողը չի ներկայանում դատարան և անտեսելով դատարանի կանչը՝ փորձում է անհարկի ձգձգել դատավարության ընթացքը: Այսպես, դատական պրակտիկայի համապարփակ ուսումնասիրությունը վկայում է այն մասին, որ դատավարության կողմ հանդիսացող պատասխանողները ոչ միշտ են նպատակաուղղված մասնակցելու մրցակցային դատավարությանը: Կարելի է եզրակացնել, որ, նման իրավիճակը պայմանավորված է մի շարք սուբյեկտիվ գործոններով, այդ թվում՝ պատասխանողի կողմից իրեն ներկայացվող հայցապահանջը հիմնավորված համարելը, օրենքի չիմացությունը և այլն: Այդ իսկ պատճառով, գործով պատասխանողի բացակայության գործոնի հետ կապված՝ դատարանները ստիպված են լինում հետաձգելու գործի քննությունը՝ առաջացնելով անցանկալի հետևանքներ, ինչպիսիք են գործի քննության անհարկի ձգձգումները, դատական ծախսերի մեծացումը և այլն¹:

Մի շարք երկրներում նման իրավիճակներից խուսափելու համար նախատեսվել են գործերի քննության պարզեցված ընթացակարգեր, որոնք կիրառվում են պատասխանողի կողմից առանց հար-

¹ St' u Власов А. А. Гражданское процессуальное право: Учебник, М., ТК Велби, 2003, էջ 266:

գելի պատճառների դատական քննությանը չներկայանալու դեպքերում: Այդպիսի պարզեցված ընթացակարգի օրինակ է հեռակա դատաքննության ինստիտուտը: Հայրենական օրենսդրությանը անձանոթ այս ինստիտուտը հայտնի է աշխարհի մի շարք իրավական համակարգերի: Այն ավելի տարածված է ընդհանուր իրավունքի համակարգի երկրներում, ինչպիսին, օրինակ, Մեծ Բրիտանիան է, որտեղ հեռակա դատաքննություն կիրառելու որոշումների մասին են վկայում Բարձրագույն դատարանի վիճակագրական տվյալները: Անգլիացի դատավարագետ Ն. Էնդրյունսն այս ինստիտուտի՝ Մեծ Բրիտանիայում լայն տարածումը բացատրում է այն հանգամանքով, որ հեռակա դատաքննություն կիրառելու մասին որոշում կայացնելը հոգուտ հայցվորի է, և այն հանդիսանում է դատավարության ընթացքը արագացնելու արդյունավետ միջոց¹:

Հեռակա դատաքննության ինստիտուտը հայտնի է նաև մայրցամաքային իրավունքի այնպիսի երկրների, ինչպիսիք են Ֆրանսիան և Ռուսաստանը: Ի դեպ, Ռուսաստանի դաշնության օրենսդրությանը հեռակա դատաքննության ինստիտուտը հայտնի է եղել դեռևս 1864 թ. քաղաքացիական դատավարության կանոնադրությամբ, որտեղ օգտագործվում էր հեռակա դատաքննության ֆրանսիական մոդելը, իսկ 1995 թ. այս ինստիտուտը կրկին մուտք գործեց Ռուսաստանի քաղաքացիական դատավարության ոլորտ², որը որպես գործերի քննության արագացված ձև իր ամրագրումը ստացավ նաև ՌԴ 2002 թ. քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում: Ընդ որում, Ռուսաստանի դաշնության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի նախագծի քննարկման համար հրավիրված գիտական կոնֆերանսում քննարկումներ էին իրականացվում ներկայացվող ինստիտուտը ՌԴ ՔԴՕ-ում պահպանելու նպատակահարմարության հարցի վերաբերյալ: Ներկայացվող ինստիտուտի

¹ St' u Эндриус Н. Система гражданского процесса Англии: судебное разбирательство, медиация и арбитраж., под. ред. Р. М. Ходыкина, М., 2012, էջ 107:

² St' u Гражданский процесс, 8-е изд., под. ред. В. В. Яркова, Москва-Берлин., Инфотропик Медиа 2012., էջ 408:

քննարկմանը նվիրված գիտականֆերանսի շրջանակներում նաև հնչեցին կարծիքներ առ այն, որ հեռակա դատաքննությունը հակասում է ինչպես օրինականության սկզբունքին, այնպես էլ հռոմեական իրավունքի հայտնի թեզիսին. «Չի կարելի դատել և կայացնել որոշում չլսելով մյուս կողմի բացատրությունները»¹: Այդուհանդերձ, հեռակա դատաքննության ինստիտուտը դիմակայելով բոլոր քննադատություններին պահպանվեց նաև ՌԴ 2002 թ. ՔԴՕ-ում:

Հեռակա դատաքննության ինստիտուտի վերականգնումը քաղաքացիական դատավարության ոլորտում պայմանավորված էր մրցակցության սկզբունքի իրացման համար լրացուցիչ երաշխիքներ ամրագրելու, դատավարության կողմերի իրենց գործողությունների (անգործության) համար պատասխանատվության մակարդակի բարձրացման, վեճերի արագ լուծման, ինչպես նաև ընդհանուր կարգով քննվող գործերի քանակի կրճատման անհրաժեշտությամբ:

Հարկ է նկատել, որ մի շարք ռուս դատավարագետներ, հետազոտություններ են իրականացրել պարզելու օտարերկրյա պետություններում այս ինստիտուտը լայնորեն կիրառելու սոցիալ-տնտեսական և իրավաբանական հիմքերը: Ըստ այդ հետազոտության արդյունքների, դրանք կարող են կապված լինել մի շարք գործոնների հետ՝ պատասխանողը վստահ չէ իր շահերի պաշտպանության հարցում կամ չկա ազատ ժամանակ անհրաժեշտ ֆորմալ դատավարական գործողությունների իրականացման համար, կամ էլ ցածր իրավագիտակցություն ունեցող կողմերի միջոցով գործի վարումը անձամբ՝ առանց փաստաբանի օգնության²:

Գրականության մեջ հեռակա դատաքննության կառուցակարգի վերաբերյալ կարելի է հանդիպել մի շարք մոտեցումների: Ըստ ռուս դատավարագետ Մ. Վիկուտի՝ «...հեռակա դատաքննությունը հայցապահանջը քննելու և որոշում կայացնելու օրենքով սահմանված

¹ St' u Treushnikov M. K. Гражданский процесс: теория и практика, М., 2008 էջ 340:

² St' u Гражданский процесс., под. ред. М. К. Треушникова, Статут., Москва 2014., էջ 461:

կարգ է պատասխանողի բացակայությամբ»:¹ Գրեթե նույնական բնորոշում է առաջարկել Գ. Լ. Օսկինյանը:² Մեր համոզմամբ հեռակա դատաքննության վերաբերյալ առավել որոշակի սահմանում է տվել Ի. Ի. Չոբնիխը, ըստ որի՝ հեռակա դատաքննությունը հայցվորի համաձայնությամբ դատարանի կողմից գործի ըստ էության քննումը և լուծումն է դատական նիստի ժամանակի և վայրի մասին պատշաճ ծանուցված պատասխանողի բացակայությամբ (որը, ի դեպ չի միջնորդել դատարանին իր բացակայությամբ գործը քննելու մասին)՝ հիմք ընդունելով միայն հայցվորի բանավոր բացատրությունները և օրենքով նախատեսված ապացուցման այլ միջոցները³:

Հարկ է նկատել, որ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության գործող օրենսդրությանն անձանոթ հեռակա դատաքննության ինստիտուտն իր ուրույն տեղն է գտել դատաիրավական բարեփոխումների 2012-2016 թթ. ռազմավարական ծրագրի իրականացման շրջանակներում ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից մշակված և շրջանառության մեջ դրված «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծում (այսուհետ՝ Նախագիծ)⁴: Մեր խորին համոզմամբ՝ հեռակա դատաքննության ինստիտուտի օրենսդրական ամրագրումը հնարավորություն կընձեռի պատասխանողի կողմից դատական քննությանը չներկայանալը և վարույթն անհարկի ձգձգելը կանխարգելող բնույթի նորովի լուծումներ տալ:

Այսպես, քննարկվող ինստիտուտին է նվիրված Նախագծի «Պարզեցված ընթացակարգեր» վերտառությամբ չորրորդ ենթաբաժ-

¹ Տե՛ս Вукот М. А. Гражданский процесс: Курс лекций, Саратов, 1998, էջ 223-234:

² Տե՛ս Осокина Г. Л. Гражданский процесс, Особенная часть., М., 2007, էջ 318:

³ Տե՛ս Черных И. И. Заочное производство в гражданском процессе, М., 2000, էջ 58:

⁴ Տե՛ս ՀՀ արդարադատության նախարարության պաշտոնական կայքը՝ http://moj.am/storage/files/legal_acts/legal_acts_5394019566_Qax_dat_26.11.2012.pdf

նի 36-րդ գլուխը: Այս ինստիտուտը կարելի է դիտարկել որպես հայ-ցային վարույթի տարբերակված ձև:

Նախագծի 254-257 հոդվածներն ամբողջությամբ նվիրված են հեռակա դատաքննություն կիրառելու հիմքերին, դրա կարգին, հեռակա դատաքննության կիրառումը դադարեցնելուն և հեռակա դատաքննության կարգով կայացված վերջնական դատական ակտին: Ուշագրավ է, որ Նախագծով անդրադարձ չկա հեռակա դատաքննության ինստիտուտի լեգալ բնորոշմանը, այսինքն՝ Նախագծով սահմանված չէ հեռակա դատաքննության հասկացությունը, որը մեր խորին համոզմամբ օրենսդրական բաց է: Հեռակա դատաքննության ինստիտուտի էության մասին կարելի որոշակի չափով եզրահանգումներ անել ուսումնասիրելով Նախագծի 254-րդ հոդվածի 1-ին մասը, ըստ որի առաջին ասյանի դատարանը հայցվորի, իսկ գործին մի քանի հայցվորիների մասնակցության դեպքում՝ նրանց բոլորի համաձայնությամբ, իրավունք ունի կիրառել հեռակա դատաքննություն այն դեպքում, երբ ծանուցված պատասխանողը չի ներկայացել նախնական դատական նիստին և չի ներկայացրել գործի քննությունը հետաձգելու, գործն իր բացակայությամբ՝ ներկայացված փաստաթղթերի և նյութերի հիման վրա քննելու կամ դատական նիստն իր բացակայությամբ անցկացնելու մասին միջնորդություն:

Հաշվի առնելով վերոգրյալ ուսումնասիրությունները և Նախագծի 254-րդ հոդվածի 1-ին մասը՝ կարելի է խոսել հեռակա դատաքննության կիրառման հետևյալ հիմնական պայմանների մասին, դրանք են՝

1. հայցվորի համաձայնությունը հեռակա դատաքննություն կիրառելու մասին, իսկ գործին մի քանի հայցվորիների մասնակցության դեպքում՝ նրանց բոլորի համաձայնությունը: Ասվածից կարելի է ենթադրել, որ առանց հայցվորի (համայացվորների) համաձայնության հեռակա դատաքննություն կիրառելու մասին խոսք լինել չի կարող: Այսինքն, անգամ ակտիվ դատակցության դեպքում անհրաժեշտ է համահայցվորներից յուրաքանչյուրի համաձայնությունը,

2. պատշաճ ծանուցված պատասխանողի բացակայությունը գործի քննությանը, որից էլ ածանցվում է հաջորդ պայմանը այն է՝

3. պատշաճ ծանուցված պատասխանողը չի ներկայացրել գործի քննությունը հետաձգելու, գործն իր բացակայությամբ՝ ներկայացված փաստաթղթերի և նյութերի հիման վրա քննելու կամ դատական նիստն իր բացակայությամբ անցկացնելու մասին միջնորդություն:

Այսպիսով՝ վերը շարադրված երեք պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում միայն կարելի է խոսել հեռակա դատաքննություն կիրառելու մասին:

Նախագծի 254-րդ հոդվածի վերլուծությունից ակներև է դառնում, որ հեռակա դատաքննության կիրառման համար արգելք են հանդիսանում՝

1. մի քանի պատասխանողների մասնակցության դեպքում ծանուցված պատասխանողներից որևէ մեկի ներկայանալը (254-րդ հոդվ. 2-րդ մաս),

2. հայցի առարկայի և (կամ) հիմքի փոփոխությունը թույլատրելու մասին հայցվորի միջնորդությունը դատարանի կողմից բավարարվելը (254-րդ հոդվ. 3-րդ մաս),

3. պատասխանողի ներկայացրած հակընդդեմ հայցը դատարանի կողմից վարույթ ընդունվելը (254-րդ հոդվ. 4-րդ մաս), կամ

4. վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջներ ներկայացնող երրորդ անձի հայցը դատարանի կողմից վարույթ ընդունվելը (254-րդ հոդվ. 4-րդ մաս):

Ուշադրության արժանի հաջորդ նկատառումը վերաբերում է գործող ՔԴՕ և Նախագծի շրջանակներում դատական նիստին պատշաճ ծանուցված պատասխանողի չներկայանալու դատավարական հետևանքների յուրովի կարգավորմանը: Ներկայիս իրավակարգավորման համաձայն՝ հայցվորը կամ պատասխանողն իրավունք ունեն դատարանին խնդրել վեճը լուծելու իրենց բացակայությամբ՝ ներկայացված փաստաթղթերի կամ նյութերի հիման վրա: Դատական նիստի ժամանակի և վայրի մասին պատշաճ ձևով տեղեկացված պատասխանողի կամ հայցվորի չներկայանալն արգելք չէ գործի քննության համար (ՔԴՕ 118 հոդվ.): Դատավորը, համարելով գործը դատաքննության նախապատրաստված, որոշում է կայաց-

նում գործը դատաքննության նշանակելու մասին, որն ուղարկվում է գործին մասնակցող անձանց...(ՔԴՕ 149.9 հոդվ.), իսկ ըստ նախագծի նախնական դատական նիստն ավարտելու և դատաքննություն նշանակելու մասին որոշումը դատարանը երեք օրվա ընթացքում ուղարկում է նախնական դատական նիստին չներկայացած գործին մասնակցող անձանց (Նախագիծ 159 հոդվ. 3-րդ մաս): Նախագծի վերլուծությունը, թույլ է տալիս ենթադրելու, որ այն կարծես թե որդեգրել է ներկայիս իրավակարգավորման նույն մոտեցումը. որպես բացառություն կարելի է դիտարկել միայն հայցվորի համաձայնությունը, առանց որի, ըստ Նախագծի, դատարանը հեռակա դատաքննություն կիրառել չի կարող:

Կարծում ենք, այնքան էլ արդարացված չէ գործող օրենսդրությամբ դատարանին մեծ հայեցողությամբ օժտելը՝ պատշաճ ծանուցված պատասխանողի կողմից նիստին չներկայանալու դեպքում դատական նիստը շարունակելու և հետաձգելու հարցում: Նույն մոտեցումն առկա է նաև Նախագծով. դատարանին ընձեռված է հեռակա դատաքննություն կիրառելու հայեցողական մեծ իրավունք: Ճիշտ կլիներ, հաշվի առնելով հայցվորի շահագրգռվածությունը գործի արագ և ճիշտ լուծման հարցում, ՔԴՕ Նախագծի 254-րդ հոդվածի շրջանակներում նախատեսվեր առանձին մի կետ, որով հայցվորին կվերապահվեր հեռակա դատաքննություն կիրառելու մասին միջնորդություն ներկայացնելու իրավունք, որն էլ դատարանին կպարտադրեր հեռակա դատաքննություն կիրառելու հիմքերի առկայության դեպքում կիրառել հեռակա դատաքննություն:

Այսինքն՝ որպես էական թերություն կարելի է դիտարկել նաև Նախագծով հայցվորին հեռակա դատաքննություն կիրառելու նախաձեռնությամբ չօժտելը:

Հարկ է նկատել, որ արդարադատության համաշխարհային պրակտիկայում հեռակա դատաքննության վերաբերյալ մինչ օրս մշակվել են երկու հիմնական կոնցեպցիաներ՝ անգլո-ամերիկյան և

Ֆրանսիական:¹

Առաջին կոնցեպցիայի համաձայն՝ դատական նիստին չներկայացող կամ դատական նիստին ներկայանալուց խուսափող պատասխանողը համարվում է իր դեմ ներկայացվող հայցն ընդունած: Հետևաբար՝ պատասխանողի կողմից հայցի ընդունումը հայցվորին ազատում է դատարան գործով ապացույցներ ներկայացնելու պարտականությունից (անգլո-ամերիկյան քաղաքացիական դատավարություն):

Երկրորդ կոնցեպցիային համապատասխան, պատասխանողի կողմից դատական նիստին չներկայանալը չի դիտարկվում որպես վերջինիս կողմից իր դեմ ուղղված հայցապահանջի ընդունում, հետևաբար հայցվորին չեն ընձեռվում դատավարական լրացուցիչ իրավունքներ: Տվյալ դեպքում հայցվորը, չի ազատվում գործով ապացույցներ ներկայացնելու, իսկ դատարանը՝ այդ ապացույցները հետազոտելու և հայցապահանջի (հայցապահանջների) հիմնավորվածությունը ստուգելու պարտականությունից: Այս կոնցեպցիայի հիմքում ընկած է այն համոզմունքը, ըստ որի պատասխանողի դատարան չներկայանալը կարող է պայմանավորված լինել ինչպես իր դեմ ներկայացված հայցի մասին նրա չիմացությամբ, այնպես էլ այլ հանգամանքներով, որոնցով պայմանավորված պատասխանողը օբյեկտիվորեն չի կարողացել ներկայանալ դատարան (ֆրանսիական քաղաքացիական դատավարություն): Օրինակ, Ուկրաինայի քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքն ուսումնասիրելիս առաջին հայացքից կարելի է ենթադրել, որ այն որդեգրել է ներկայացված կոնցեպցիաներից Ֆրանսիականը: Համաձայն Ուկրաինայի քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի՝ գործի քննությունը և հեռակա դատաքննություն կիրառելու մասին որոշում կայացնելն իրականացվում է ընդհանուր կարգով: Հետևաբար՝ հայցվորը, չի ազատվում գործով ապացույցներ դատարան ներկայացնելու, իսկ դատարանը՝ այդ ապացույցները հետազոտելու պար-

¹ Стену Васильев С. В. Гражданский процесс, Учебное пособие, изд. 2-е, Харьков, Одиссей, 2007, էջ 321:

տականությունից, և եթե հայցվորը չի հիմնավորում ներկայացրած հայցապահանջը, դատարանը հայցապահանջը մերժելու մասին որոշում է ընդունում: Միևնույն ժամանակ պնդել, որ Ուկրաինայում գործում է միայն ֆրանսիական կոնցեպցիայի տարրը, այդքան էլ արդարացված չէ: Ուկրաինայի օրենսդրությամբ, դատական նիստին պատասխանողի չներկայանալը չի դիտարկվում որպես նրա կողմից հայցի ընդունում, այսինքն՝ պատասխանողը «չի մեղադրվում» դատարան չներկայանալու համար: Մակայն, այս դեպքում պատասխանողի վրա է ընկնում դատական նիստին հարգելի պատճառներով չմասնակցելու ապացուցման պարտականությունը: Համադրելով վերոնշյալը՝ կարելի է հետևություն անել, որ դատական նիստին չներկայացած պատասխանողը համարվում է դատարան չներկայանալու համար «մեղավոր», քանի դեռ հակառակը չի ապացուցում: Այսպիսով, հիմք ընդունելով նշվածը, կարելի է փաստել, որ Ուկրաինայի օրենսդրության կոնցեպցիան իրենից ներկայացնում է ներկայացված երկու կոնցեպցիաների տարրերի միասնություն:

Նախագծի 255-րդ հոդվածի վերլուծությունը թույլ է տալիս ենթադրելու, որ կարծես թե ՀՀ օրենսդիրն էլ է ընտրել հեռակա դատաքննության ինստիտուտի ֆրանսիական մոդելը: Այսպես, Նախագծի 255-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն, հեռակա դատաքննության կարգով գործի ըստ էության քննության ընթացքում առաջին ատյանի դատարանն ընդհանուր հիմունքներով **հետազոտում է գործին մասնակցող անձանց կողմից մինչև հեռակա դատաքննություն կիրառելու մասին որոշում կայացնելը պատասխանողի առջև բացահայտված ապացույցները՝ հաշվի առնելով նաև հայցադիմումի պատասխանում արտահայտած դիրքորոշումը:** Իսկ նույն հոդվածի 3-րդ կետին համապատասխան, **ապացույցները հետազոտելուց հետո** նախագահողը, ավարտելով գործի դատաքննությունը, հայտարարում է վերջնական դատական ակտի հրապարակման ժամանակը և վայրը:

Այսպիսով՝ **հեռակա դատաքննության ինստիտուտի ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս ներկայացնել հեռակա դատաքննությունը բնորոշել հետևյալ կերպ. հեռակա դատաքննությունը դատարանի**

կողմից գործի քննումն է պատշաճ ծանուցված պատասխանողի բացակայությամբ, որը չի ներկայացել նախնական դատական նիստին և չի ներկայացրել գործի քննությունը հետաձգելու, գործն իր բացակայությամբ՝ ներկայացված փաստաթղթերի և նյութերի հիման վրա քննելու կամ դատական նիստն իր բացակայությամբ անցկացնելու մասին միջնորդություն:

Հեռակա դատաքննության ինստիտուտի կիրառումը հետապնդում է մի շարք նպատակներ, որոնցից ամենակարևորն այն է, որ հեռակա դատաքննությունը մի կողմից նպաստում է քաղաքացիների և կազմակերպությունների սուբյեկտիվ իրավունքների դատական պաշտպանության երաշխիքների մեծացմանը (տնօրինչականության սկզբունք), մյուս կողմից՝ իրենց սուբյեկտիվ դատավարական իրավունքների չարաշահման նվազեցմանը և այդ չարաշահման համար համապատասխան պատասխանատվություն սահմանելուն: Այսինքն՝ կարելի է ասել, որ հեռակա դատաքննության ինստիտուտի նշանակությունը այն է, որ՝

1. նպաստում է դատական գործի արագ քննությանը,

2. նպաստում է գործին մասնակցող անձանց՝ իրենց գործողությունների (անգործության) համար պատասխանատվության մակարդակի բարձրացմանը,

3. նպաստում է դատավարական քաջքուկների, ինչպես նաև պատասխանողի կողմից դատավարական պարտականությունների չարաշահման նվազեցմանը:

Ամփոփելով վերոշարադրյալը և հիմք ընդունելով քննարկվող ինստիտուտի նշանակությունը քաղաքացիական դատավարությունում, կարելի է փաստել, որ հեռակա դատաքննության ինստիտուտը կոչված է ապահովելու հայցվորի դատական պաշտպանության իրավունքը և հնարավորինս սահմանափակելու անբարեխիղճ պատասխանողի կողմից իր դատավարական իրավունքների չարաշահումները:

ПОНЯТИЕ И ЗНАЧЕНИЕ ЗАОЧНОГО ПРОИЗВОДСТВА В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ

Вардуш Есаян

*Доцент кафедры гражданского процесса ЕГУ,
кандидат юридических наук*

Настоящее исследование посвящено изучению института заочного производства в гражданском процессе.

Применение института заочного судопроизводства имеет ряд целей, наиболее важным из которых является то, что заочное судопроизводство, с одной стороны, способствует укреплению гарантий судебной защиты субъективных прав граждан и организаций (принцип диспозитивности), а с другой стороны, способствует снижению возможностей злоупотребления субъективными процессуальными правами и предусматривает некоторую меру ответственности за такое злоупотребление.

Анализ показал, что институт заочного производства направлен на обеспечение защиты прав истца и ограничение злоупотребления прав ответчика.

THE INSTITUTION OF DEFAULT PROCEEDING IN CIVIL PROCEDURE

Vardush Yesayan

*Associate Professor of the YSU Chair of Civil Procedure,
Candidate of Legal Sciences*

The present research work is devoted to the study of the institution of default proceeding in civil procedure.

The application of the mentioned institution has a number of objectives, the most important of which is that it on the one hand, strengthens the guarantees of judicial protection of subjective rights of citizens and organizations (the principle of dispositivity) and, on the other hand, helps to reduce the abuse of subjective procedural rights and determine responsibility for such abuse.

The analysis of the research show that this institution is meant to ensure the plaintiff's defence rights and to limit the abusive exercises of his/her rights implemented by the defendant.

Բանալի բառեր՝ քաղաքացիական դատավարություն, հեռակա դատա-
քննություն, դատական նիստ, օրենսգրքի նախագիծ, հոդվածի վերլուծու-
թյուն, գործի քննության հետաձգում:

Ключевые слова: гражданское производство, заочное производство, судебное
заседание, перенесение слушания дела.

Keywords: civil procedure, Default Judgment, court session, draft code, article
analysis, case hearing deferred.